

Beszámoló zárójelentés a 81405 számú, *Arany János tanulmányok* című OTKA Sabbatical ösztöndíjhoz

Az egyéves ösztöndíj alatt sikerült az elfogadott pályázati programmal egyenértékű feladatott elvégezni. Ennek megfelelően kész vagyok az Arany János költészetének, szerepjátszó, imitációs technikáinak, önreflektáló sajátosságainak a feltárására vállalkozó kötet megírásával, amely 22,5 ívnyi terjedelmű lett. A további apróbb, technikai jellegű finomításokkal (pl. a szakirodalom összeszerkesztése a lábjegyzetekből, név- és tárgymutató, köszönetnyilvánítások stb.) ez valószínűleg több mint 23 ívet fog elérni.

Lényegében pontról pontra követtem a *Kutatási terv*ben vállaltakat. Az első két pontban ígértek egyikét publikáltam (Tarjányi Eszter: *Nagy dobozban kis doboz. A rekurzív szerkezet Arany János Tengeri-hántásában* In. *Retorika-Irodalom-Poétika*, szerk. Radvánszky Anikó, Piliscsaba, 2011. 288-293.), a másikat az Irodalomtörténeti Közleményeknek adtam publikálás céljára (Tarjányi Eszter: *Ars poeticák szonettformában. Az ihlet perce és a Naturam furcâ expellas... mint rejtőzködő metavers*), mindkét tanulmány esetében megjelölve azt, hogy az OTKA Sabbatical ösztöndíja segített a megírásban. Az utóbbiról azonban még nem kaptam visszaigazolást, hiszen az ItK mint a MTA lapja, lektorálja a tudományos közleményeket, így a megjelenési procedúra hosszabb időt vesz igénybe.

A *Kutatási terv* további pontjai is megvalósultak. Csak kis mértékben tértem el – pozitív irányba – a hajdan megfogalmazott célkitűzéstől. Ez a kis eltérés abból adódott, hogy a korábban még nem ismert külföldi szakirodalomból leszűrt tanulságok miatt módosítani kellett egy-egy feltételezésem. Így a harmadik pontban említett ballada esetében a líraiság jelentőségének a hangsúlyozása mellett hasonló súllyal az orális kultúrából eredő szemlélet rajzolódott ki. A kutatási tervben nem jelöltem ugyan, de az egy év alatt rá kellett jönnöm, hogy a gondolatmenet egysége szempontjából kikerülhetetlen a gyakran felelő versként emlegetett formának legalább vázlatos áttekintése. Ezért ennek az egységes szakirodalmi leírással nem jelentkező poétikai gyakorlatnak is külön fejezetet kellett szentelnem, azért hogy Aranynek a felelő vers hagyományát áthasonító verseihez értelmezői keretet rendelhessek.

A további pontokban felsorolt, megírandó témák viszont beigazolták az előfeltevéseimet. Így elkészült a negyedik és az ötödik pontban beharangozott drámai monológok a magyar irodalomra vetítése és műfajelméleti áttekintése, valamint elkészült az utolsó pontban vállalt értelmezés is, amely *A nagyvidai cigányok* ismeretelméleti paradoxonjait, vígeposzi sajátosságait járja körül.

Jelenleg az önellenőrzés és a véglegesítés fázisában vagyok, és olyan kiadót keresek, amely – megfelelően a teljesítési szerződésben megfogalmazott kívánalomnak – lektorálva adná ki az ösztöndíj ideje alatt befejezett kötetet.

Hogy ne csak az egyes részek kidolgozása váljék láthatóvá, hanem az egységbe szerkesztés munkája is, az oldalszámok megtartása érdekében szkennelt formában mellékelem a következő oldalon az elkészült kézirat tartalomjegyzékét.

A támogatást hálásan köszönve, tisztelettel:

Tarjányi Eszter

VALAMI A PARÓDIÁRÓL.....	3
I. A KETTŐS KÓDOLÁS ELMÉLETE.....	3
„Gondolta a fene”.....	3
II. A PARÓDIA FOGALMÁNAK VÁLTOZATOS RECEPCIÓJA.....	9
<i>Teóriák, fogalmak, elképzelések</i>	9
III. A HONI HAGYOMÁNY.....	20
<i>A fogalmi zűrzavar</i>	20
IV. ARANY KÖLTÉSZETE ÉS A KETTŐS KÓDOLÁS.....	33
„Érthetőség for ever!”.....	33
V. ARANY VÉLEMÉNYE A PARÓDIÁRÓL.....	38
VI. A TÉT: BLASZFÉMIA VAGY IMITÁCIÓ?.....	48
<i>A Hasadnak rendületlenül című Arany-töredék és háttere: Szózat- és Hymnus-paródiák a XIX. század közepén</i>	48
VII. PARÓDIA VAGY NEM?.....	57
<i>Az értelmezői játékkeret tágra nyitó költemények</i>	57
AZ ARS POÉTIKA MINT METAVERS.....	61
I. AZ ARS POETICA MŰFAJA ÉS A VOJTINA ARS POETICÁJA.....	61
II. ARS POETICÁK SZONETTFORMÁBAN. AZ IHLET PERCE ÉS A NATURAM FURCÁ EXPELLAS... MINT REJTOZKODÓ METAVERS.....	77
1. Hány szonettje van Arany Jánosnak?.....	77
2. Ars poeticákról, szonettekről, <i>Az ihlet percéről</i>	79
3. Versközelen: a <i>Naturam furcá expellas</i> ... paradoxonjal.....	82
HOVÁ LEVÉL...? AZ EPISZTOLA ÉS ARANY JÁNOS KÖLTŐI LEVELEINEK POÉTIKAI HÁTTERE.....	89
I. AZ EPISZTOLA ÉS A VOCATIVUS.....	89
II. A SZENT PÁL LEVELE ÉS A SZUBJEKTUM BUIKÁLÁSA.....	96
III. AZ EPISZTOLA PETŐFIHEZ MINT AZ ÉNKÉP BEMUTATÁSA.....	102
IV. A VOJTINA LEVELEI ÖCCSÉHEZ: ARS POETICA EPISZTOLA FORMÁJÁBAN.....	106
AZ ALTERNATÍVÁK POÉTIKAI EGYÜTTESE. A NAGYIDAI CIGÁNYOK.....	111
A FELELŐ VERS HAGYOMÁNYA.....	124
AZ ÉNKÉP IRÓNIAJA – AZ ÖNÉLETRAJZ JÁTÉKOSSÁGA. ARANY JÁNOS: BOLOND ISTÓK.....	130
IRODALMI VIASKODÁSOK.....	140
I. KÖLTŐK EGYMÁS KÖZT.....	140
II. A HADÁLLÁSOK KIÉPÍTÉSE.....	148
III. EGY KIFEJEZÉS NYOMÁBAN. A “MEZÍTILÁBAS KAMASZ” EREDETE ÉS KONTEXTUSA.....	150
IV. A SZÖVEGKIADÁS BONYODALMAI: EGY “LISZNYAI-LEVÉL”, AMELYET TÓTH KÁLMÁN ÍRT.....	153
V. A SZÖVEGKIADÁS TOVÁBBI BONYODALMAI: EGY “ARANY-VERS”, AMELYET NEM ARANY ÍRT.....	156
VI. SZEREPCSERE VERSBEN.....	161
VII. A SÁRKÁNY AVAGY “AQUILA NON CAPTAT MUSCAS”.....	166
VIII. EGY TABU KÖRBEJÁRÁSA: A WALESI BÁRDOK HÁTTERE.....	172
A BALLADA: HAGYOMÁNY ÉS MEGÚJÍTÁS.....	185
I. A BALLADA TERMÉSZETRAJZA.....	185
II. OLVASATOK KERESZTTÜZÉBEN. A VARRÓ LEÁNYOK KETTŐS TERMÉSZETE.....	200
III. A SZÖVEGFOMÁLÁS EREJE: A SZONDI KÉT APRÓDJA.....	205
IV. NAGY DOBOZBAN KIS DOBOZ... A REKURZÍV SZERKEZET ARANY JÁNOS TENGERI-HÁNTÁSÁBAN.....	212
ARANY JÁNOS TÖRTÉNETI BALLADÁINAK MÚLTSZEMLÉLETE.....	218
I. SZÁMVETÉS – AVAGY HÁNY TÖRTÉNETI BALLADÁJA VAN ARANY JÁNOSNAK?.....	218
II. A TÖRTÉNETI BALLADA HAGYOMÁNYA. A REFORMKORI BALLADÁK BEFOGADÁSÁNAK SAJÁTOS SÁGA.....	220
III. HAGYOMÁNYKÖVETÉS ÉS TÁVOLSÁGTARTÁS. ARANY TÖRTÉNETI BALLADÁINAK MÚLTSZEMLÉLETE.....	225
A DRÁMAI MONOLÓGTÓL A SZEREPVERSIG.....	229
KÓDA.....	240